

TORONTÁL

Ara: Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Vel. Beeskerek, Obiljeva (Zápolya) u. 1
75 Telefonszámok:
Szerkesztőség 281 Kiadóhivatal 21
MARA Sürgőnycim: Torontál, Veliki Beeskerek

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP

Felelős szerkesztő:
Dr. MARA JENŐ

Az előfizetés ára:
Egész évre . 180 D | Negyedévre . 45 D
Félévre . . . 90 D | Havonta . . . 15 D
Hirdetések díjszabás szerint
Megjelenik naponta délelben

Ara:
75
para

A magyar politikai párt december 28-án este 8 órakor a Kovács kaszinó éttermében választmányi ülést tart egy rendkívül fontos ügyben, melyre a választmányi tagok minél nagyobb számban való megjelenését kéri az elnökség.

A főispánok leváltása.

— Beogradi tudósítónk jelentése. —

Beograd, dec. 27.

A minisztertanács tegnapi ülésén tizenkilenc új főispán kinevezéséről szóló ukázt irtak alá. Az ukáz Szerbia, Bosznia és Dalmácia területére kirendelt új főispánok kinevezéséről szól. A minisztertanács mai ülésén még tizenegy főispán kinevezéséről tárgyaltak és egyúttal elhatározták, hogy a minisztertanácsnak a választásig tartó idő alatt keresztülvendő programjáról a nyilvánosság informálása céljából kommunikét fognak kiadni.

Az új magyar külügy-miniszter programjáról.

— „Torontál” tudósítójának távirata

Budapest, dec. 27.

Daruváry, az új magyar külügy-miniszter a párisi „Temps” tudósítója előtt a következőképpen nyilatkozott:

Külügyministerségem a külpolitikában nem jelent változást. A kormányunk eddig is tagja voltam és most folytatom a gazdasági és belső rend megszilárdítására irányuló munkásságomat. A belpolitika megadja a külpolitika alapját. Magyarország kerüli a kalandos politikát és a szomszédokkal jó viszonyt óhajt. A békés jó viszonyt fejlesztjük és így módunkban áll gazdasági egyezményeket létesíteni. A csehekkel folytatott tárgyalások figyelemre méltóak. A közeljövőben Jugoszláviával hasonló tárgyalásokat kezdünk. Gondolom, hogy a népszövetséghez való viszonyunk, különösen a jóvátétel ügyében, kifogástalan legyen, mert ettől függ Magyarország gazdasági és politikai megteremtésének a lehetősége. Ez dönti el, hogy megsemmisül-e a helyreállításra törekvők munkája és hogy meggyógyuljunk-e a háborúk, forradalmak és megszállások okozta sebeinkből.

A „Temps” megemlíti, hogy Daruváry szavai visszatükrözik az ország mostani közvéleményét. A közvélemény, mondja a „Temps” szorongva várja a kérdés megoldását, amelytől az ország gazdasági élete függ.

A magyarok nem kapnak választójogot?

— A „Torontál” beogradi munkatársának telefonjelentése. —

Beograd, dec. 27.

Jelentette a „Torontál”, hogy az új kormány, megalakulásakor két miniszteri tárcát betöltetlenül hagyott és azokat a muzulmán- és a szlovén agrár-párt részére rezerválta. A muzulmán képviselők klubjának jobbszárnya a párt főbizottságának a határozatától tette függővé, hogy belép-e a választási kormányba. Most Sarajevóból jelentik, hogy a muzulmán-párt főbizottsága tegnapi ülésén elhatározta, hogy belép az új kormányba, hogyha Pasity miniszterelnök nem egy, hanem két miniszteri állást biztosít a muzulmán-pártnak, továbbá, hogyha Boszniában két főispáni állást kap és végül, hogyha a kormány a muzulmánoknak kifizeti a még hátralékos negyvenkét millió dinár kártalanítási összeget.

Vilovity és Karamehmedovics ma este Beogradba érkeztek és mint a muzulmán-párt delegáltjai, a holnapi nap folyamán a kormányba való belépés kérdésében tárgyalásba bocsájtkoznak Pasity miniszterelnökkel. A „Novi List” értesülése szerint a miniszterelnök a kereskedelemügyi miniszteri állást Omerovitynak szánta és hogy a muzulmán-párt a második miniszteri tárcára helyett egy államtitkári állást fog kapni.

A választási előkészületekről szóló hírekkel kapcsolatban a „Torontál” már közölte, hogy a radikális-párt több vajdasági vezetőt kizárt a pártból, miután nyilvánvalóvá lett, hogy a disszidensek külön listával fognak a választáson fellépni. Eből kifolyólag a radikális-párt fő-

bizottsága elhatározta, hogy Beeskereken új lapot indít, amelynek célja a Protity-féle politikát támogató Banatski Glasnik akcióját ellensúlyozni.

A radikális-párt egyébként is buzgó aktivitást fejt ki. A főbizottság néhány nap alatt új tagok részére közel ötezer tagkönyvet adott ki és a pártkassza készletét rövid idő alatt tetemes összeggel megszáporította.

A demokrata-párt Délszerbiában operál, ahol a párt választási esélyei kitünő eredményre engednek következtetni.

A megindult adóz választási harc közepeire humoros és a közvéleményt izgató amerikai izü kérdések is merülnek fel. Így a beogradi „Tribuna” pályázatot hirdetett és három díjat tűzött ki, amelyeket azoknak szánt, akik leghelyesebben jósolják meg a választások eredményét. Az első díj 3000, a második 1500, a harmadik 500 dinár.

Ugyancsak a „Tribuna” értesülése szerint a beogradi kormány a holnapi nap folyamán dönt a magyar kormányunk azon javaslatára felett, hogy a vajdasági magyarok optálási jogát meghoszabbitja-e vagy sem. Amennyiben a beogradi kormány a magyar javaslatot elfogadja, a vajdasági magyarok a legközelebbi választásokon nem élhetnek a szavazás jogával. A németek és tótok szavazati joga ellenben máris biztosítva van.

A választási előkészületekkel kapcsolatban Novi Sadról jelentik, hogy az ottani kereskedők, iparosok és gyárosok tegnap értekezletet tartottak, amelyen elhatározták, hogy a választás alkalmával azon pártot választják, amely általuk választott képviselőjelölteket a listájára veszi.

A magyar szociáldemokrata ujjászervezése.

— A „Torontál” tudósítójának távirata.

Budapest, dec. 27.

A szociáldemokrata-párt képviselője kilenc évi szünet után vasárnap ült össze először országos kongresszusra a Sándor-utcai régi képviselőház üléstermében. Az ülést Farkas István párttitkár nyitotta meg, majd Payer beszélt a kongresszus jelentőségéről. Azután a magyar reakciót emlegette, aminek Payer szerint Somogyi, Bacsó és Cservenka áldozatul esett.

Farkas István visszautasítja a vádat, hogy az ország bajaiért a munkásság felelős. A baj oka a háború.

Pajor Rudolf a párt-szervezetet antidemokratikusnak mondja. Kritizálja a párt gazdasági politikáját, nincs megegyedve a képviselőjelölésekkel és követeli, hogy a párt évenként tartson kongresszust.

Pásztor Imre pontos statisztikát kér az ellenforradalom áldozatairól.

Wanderwede, volt belga miniszter, a második internacionálé képviselője a második internacionálé üdvözlését hozta a magyar szociáldemokratáknak. Ma, mondotta Wanderwede, a kisebbségek tartják a kezükben a hatalmat, akik majd fekete inget viselnek, majd vörös zászló alatt sorakoznak. A proletárság diktatúrája csak a nép hatalmas többségének a diktatúrája lehet.

Mina Bang, dán szociáldemokrata beszédje alatt nagy zaj keletkezett. Bang felszólalása alatt a rendőrtiszt is beleavatkozott és a szó megvonását követelte.

A kongresszus keddi ülésén ismét felszólt Wanderwede. Visszatérve Budapestre, mondotta a volt belga miniszter, Budapestet letipornak, nyomorban találom. Mindezt a háború okozta. Annakidején felszóltunk a magyar kormányról, hogy ne engedje a nemzet becsületét az ártatlan munkásság meggyilkolásával bessenyezni. Most újra intó szót emelünk a magyar kormányhoz, térjen vissza az igazságosság és az emberiség útjára. Tegye lehetővé az amnesztiát, ossza fel az internálé tábort és bocsassa haza a külföldön tartózkodó emigránsokat. Magyarország nemzetközi viszonya csak úgy javulhat, hogyha felengy az antidemokratikus, antiszociális irányzatával. A háború bűnöseiről szólva kijelentette Wanderwede, hogy népek nem lehetnek bűnösök. Bűnösök lehetnek fejedelmek, kormányok, törvényhozók.

TÖZSDE

December 27.

Beograd. (Zárlat.) Valuták: Dollár 92-75, Lei 53-50, Cseh korona 292, Leva 63-50, Csztrák korona 0145.
Devizák: London 437-25, Páris 697, Newyork 94-85, Genf 1785, Szaloniki 111-50, Milano 485, Prága 297, Berlin 1-38, Wien 01375, Bukarest 56, Szófia 66-50, Budapest 4-05, Amsterdam 38-50, Brüsszel 642.
Zürich. (Zárlat.) Devizák: Berlin 00725, Hollandia 210-25, Newyork

527-625, London 2452, Páris 3865, Milano 2690, Prága 1650, Budapest 02275, Zagreb 147-50, Bukarest 310, Varsó 063, Wien 00075, bélyegzett 00075.

Budapest. (Zárlat.) Valuták: Dinár 24-25-60.

Devizák: Zagreb 6-6-40, Wien 345-360, Milano 119-124, Páris 172-176, Prága 72-75, Varsó 1325-1425.

Wien. (Zárlat.) Devizák: Prága 2150, Zagreb 182, Budapest 2940, Varsó 300, Milano 3580, London 327-000, Newyork 70500, Páris 5140, Zürich 13350, Berlin 950.

Szétkergették az ószeres piacot.

Akik igazolvány nélkül árusítottak

Beeskerek, dec. 28.

Nagy riadalom és kétségbeesés támadt tegnap a Zsitni (Gabona) téri ószeres piacon. A mítsem sejtő árusok között váratlanul megjelentek a hatóságok kiküldöttei és az iparigazolványokat kérték. Aki nem tudta felmutatni árusításra jogosító irását, annak felírták a nevét, hogy annak alapján megállapíthassák kivette valaha iparigazolványt vagy sem. A hatósági beavatkozás láthatóan kellemetlenül érintette a kofákat, többen a kedvező pillanatokat kihasználva el akartak tűnni a forróvá vált talajról, elmenekülni azonban egyik sem tudott. Mindegyikük könyörtelemül rákerült a fekete listára.

Érdeklődésünkre megtudtuk az iparügyek városi referensétől, Novákovity Sándor jegyzőtől, hogy az ószerességgel legutóbb mind többen és többen foglalkoztak s nem szórványosan, hanem iparszerűen, állandóan üzték ezt a jövedelmi forrást. Legutóbb szóbelileg figyelmeztette a Zsitni trg árusítóit, hogy a törvény értelmében csak szabályszerű igazolvánnyal rendelkező egyének árusíthatnak. Utasítását nem respektálták s így kénytelen volt újabb razzitát tartani és ezáltal megindította a büntető eljárást mindazok ellen, akiknek nem volt iparigazolványuk. A városi tanács szigorúan megbünteti a feljelentetteket s a jövőben nagy figyelmet fordít arra, hogy visszaélések ne történhessenek.

Legfőbb ideje, hogy a város végre erélyes kézzel rendet teremtsen az ószeres-téren. Az ócska-kereskedelem Beeskereken annyira fellendült, hogy csak káros hatással lehet. Állandóan fokozta a munkakerülő árdrágítók számát és terjesztette az öreg holmival a betegségeket. Az évek óta ezzel foglalkozó árusítók ekszisztenciáját pedig lehetetlenné tette.

Az élő és vágott sertés új kivitteli tarifája.

Beeskerek, dec. 28.

Érdekes rendeletet kapott tegnap a helybeli Kereskedelmi- és Ipar-kamara. A rendelet az élő és vágott sertések új kivitteli vámtarifáját tartalmazza, melyek lényegesen alacsonyabb díjtételeket állapítanak meg, mint az eddigiek voltak. Az új vámtételek a következő pontokban változtatják meg a régebbi rendelkezéseket:

Kilencedik vámtétel: sertés, I. Élő sertés: a) hetven kg. élősúlyban — a kivittel tilos; b) hetven kg-on felül élő súlyban 450 dinár métermázsánként. Darabonkinti elvámolásnál hatszáz dinár darabonkinti. (A mérték vagy darabonkinti elvámolás a fél kivánságától függ.) II. Vágott sertés 400 dinár száz kilogrammonként. III. Friss és sózott sertéshús, máj, sziv, tüdő és vese 150 dinár 100 kilogrammonként.

Tizedik vámtétel: I. Sertésszír, szalonna hatszáz dinár száz kilogrammonként. II. Libaszír kétezeröttszáz dinár métermázsánként.

Tizenegyedik vámtétel: Feldolgozott hús (szalámi, kolbász stb.) százötven dinár métermázsánként.

Veszélyben a nemszlávok választójoga.

Csak a szlávokat veszik fel utólagosan a névjegyzékekbe.

— A „Torontál” tudósítójától. —

Beeskerek, dec. 28.

A „Torontál” közölte a hónap elején legelsőnek a szenzációs hírt, hogy a választói névjegyzékek kiigazítása alkalmából felveszik a listákba a nemszláv nemzetiségű választói jogosultsággal bíró polgárokat is. Később szórul-szóra, pontos fordításban hoztuk Aleksievity belügyminiszteri inspektor rendeletét is, mely a kormányválság ideje alatt jelent meg s amelyben elrendelte, hogy a névjegyzékek január hónapban történő revíziója idején a hatóságok respektálják az alkotmánynak erre vonatkozó szakaszait s ennek megfelelően járjanak el azokkal szemben, akik a névjegyzékekbe való felvételüket kérik. Annak illusztrálására, hogy milyen kétséggel fogadják még mindig az őszinte és határozott hangú rendeleteket is, megirtott azt a nevezetes városi tanácsulást, mely azt a határozatot hozta, hogy kérdést intéz a felsőbb hatósághoz: felvegyék-e a választói névjegyzékbe a nemszlávokat vagy sem.

Bár felsőbb helyről még mindig nem érkezett válasz a tanács érdekes felterjesztésére, a város mégis megkezdi a választói névjegyzékek revideálását. A napokban hirdetményt boesájt ki, melyben

felhívja az összes szláv nemzetiségű választójoggal bíró polgárokat, akik az alkotmány megfelelő szakaszaiban előírt követelményeknek megfelelnek, hogy abban az esetben, ha a névjegyzékekből tévedés folytán kimaradtak, kérjék utólagosan felvételüket. A névjegyzékeket Novákovity Alexander városi jegyző irodájában (városháza I. emelet ajtó 5.) tették ki közszemlére. Akinek tehát kételyei vannak abban az irányban, hogy a listából kimaradt, 1923 január 3-áig kiigazítást kérhet.

A jövő év január 4-én befejezik a revíziót és átküldik a jegyzékeket a kir. törvényszékre. Január 4-étől az esetleges felszólalásoknak már csak a járásbíró előtt van helye.

Ebből a kis városi hirdetményből csupán egy szomorú konzekvencia vonható le a nemszlávok számára, hogy előreláthatólag újra kizárnak száz és száz ezer polgárt a névjegyzékekből. Revízió, sérelemorvoslás helyett csak újabb önkényes eljárással tetézik a választói fogfosztást az alkotmány legszentebb rendelkezéseinek csunya kijátszását.

A deviza-bizottságokról szóló rendelet.

— A „Torontál” tudósítójától. —

Beeskerek, dec. 27.

A Bánáti Kereskedelmi- és Ipar-kamara tegnap kapta meg a deviza-bizottságok megszüntetéséről szóló rendeletet, melyet röviden már a „Torontál” tegnapi számában ismertettünk. A rendelet szövege hű fordításban a következő:

A minisztertanács folyó hó 23-iki ülésén hozott határozatában, naptálon kívül helyezte a deviza-bizottságokról szóló rendeletet azzal, hogy a Narodna Bankánál működő odborok folyó hó 31-ikéig liquidálni tartoznak. A devizavásárlással felhatalmazott bankok eladhatnak devizákat és más fizetési eszközöket importőröknek, minden külön engedély nélkül, de kötelesek az importőröktől előzőleg nyilatkozatot bekérni, hogy a devizákat esak is a bemandott célra fogják felhasználni. Hat hónapon belül igazolni kötelesek, hogy felhasználták a devizájukat s a megrendelt árukat

behozták-e már az ország területére. Az importőrök kötelesek egyúttal minden vásárlás előtt a bankoknál bemutatni cégbejegyzési bizonylatukat és igazolványt arról, hogy adójukat kifizették.

Az eladással felhatalmazott bankok meggyőződnek arról, hogy a benyújtott nyilatkozatok adatai valódiak-e. A pénzügyminiszteri főfelügyelőségnek jogában áll, hogy felügyeletet gyakoroljon a bankok felett abban az irányban, hogy előírásokon járnak-e el.

Ennélfogva a bankok mint eladók, az importőrök pedig mint vevők szerepelnek. Ezért megfelelő ellenőrzési könyveket tartoznak vezetni, melyekről később külön rendelet fog megjelenni.

A behozatal módjáról a pénzügyminiszter külön fog intézkedni. Az erről szóló rendelet megjelenését a napokban várják.

A magyar jóvátétel.

— Beogradi tudósítónk jelentése. —

Beograd, dec. 27.

A beogradi magyar követség ügyvivője átiratot intézett a beogradi külügyminisztériumhoz, amelyben kéri, hogy a külügyminiszter járjon közbe az SHS állam kormányánál, hogy a magyar kormány jóvátétel

címen élőállatok helyett vasuti anyagot, gazdasági gépeket és eszközöket szállíthasson, miután a magyarországi állattenyésztés csökkent és így nem volna képes a kötelezettségének eleget tenni. A külügyminiszter az ügyet döntés céljából a minisztertanács elé fogja vinni.

HIREK

Eljegyzések. Engel Bözsike Sveti Mihajlo és Ziegler Dániel Melenceze, jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Steiner Mancikát Debeljaesáról eljegyezte Spitzer József Kovacsica. (Minden külön értesítés helyett.)

Sztankov Jankát eljegyezte Sztankov Péter Veliki Beeskereken. (Minden külön értesítés helyett.)

Elhunyt gimnáziumi tanár. Dr. Schilling Cornél nyug. főgimnáziumi tanár folyó hó 21-én Bela Crkván szívszélhűdésben meghalt. Gyászolja özvegye és családja, de részt vesz a gyászban az egész város magyar társadalmá is, melynek az elhunyt egyik kiváló tagja volt. Az elhunyt 1882. év óta 1912-ben bekövetkezett nyugdíjaztatásáig mint a philologia tanára a belacrkvai gimnáziumnál működött.

A rózsás cukor

kis, egyszerű faskatulyában fekszik ott a karácsonyi vásárra kitétt pompázó csokoládé-alkotások között. A szemképráztató staniol és selyempapíresomagolások, cifra virágos, selyemmel bevont kartondobozok között kerek skatulya, mintha egy fényes nagyuri bálba a cifra selymes estélyi toillették közé beessenne valami kis parasztlány egyszerű kartonruhában. Ebből az egyszerű külsőből azonban az emlékek egész raja szállt felém. Emlékeztek rá — a nagy széles henger alakú fehér cukorra, amelynek közepén finoman rajzolt vonalakkal egy kis rózsá piroslott, amelyet szeliden font át két gyöngén recélevelke zöldje. A rózsá finom vonalai, szemérmes pirossága egészen olyan volt, mint amilyent nagyanyáink festettek valaha, feltételesen őrzött szivartárcák belsejére. A kis fahánesdobozról jut eszembe a Riglerék fahéjszagu boltja, a esőndes vasárnapi délutánok, a hallgató ünnepi falu, a cifra ruhás kislányok, virágzó fák, a tavasz... és az élet, ami elmúlt... ami elmúlt... És most eljön ez a kis rózsás cukor, hogy fájjon az ember szíve a multért, pedig azt hittem, hogy nagyon jól el van má: temetve.

J.

Karácsony a szegényházban. A „Süket”-asztaltársaság a szent estén megvendégelte a szegényház gondozottjait. Az asztaltársaság vezető-sége ezúton mond köszönetet mindazoknak, akik a megvendégelés körül áldozatot hoztak, főleg azonban Brankován Györgynének, Grosz Mártonnának és Áron Mártonnának, akik a rendezésben tevékenyen részt vettek s az ételek elkészítését vállalták magukra. A „Süket”-ek nemes emberbaráti példáját követte a „Budlibicska”, a „Hazug” és a „Solyom”-asztaltársaság, amelyeknek tagjai karácsony első napján élelmiszereket és harisnyát vittek ki a szegényházi ápolottnak.

Szobátüz. A belacrkvai törvényszék egyik helyiségében tüzfűtés folytán egy kályha explodált. A helyiségben véletlenül még nem volt senki és így emberéletben nem történt kár. A tüzet egyébként a helyszínen gyorsan megjelent tűzoltóság lokalizálta. Az anyagi kár jelentéktelen.

Meghalt Weisz Manfréd báró. Budapestről jelentik, hogy Weisz Manfréd báró hat heti betegeskedés után hétfőn délután szívroham következtében meghalt. Az elhunytak a magyar gyáripar felvirágztatásában nagy szerep jutott. Iskolai tanulmányainak befejezése után bátyjával, Weisz Bertholddal Budapesten konzervgyárat épített. Később megalapította a csepeli tölténygyárat, amelyben a háború alatt harmincezer, a kommunu alatt ezer munkás dolgozott és jelenleg kilencezer munkást foglalkoztatnak. A társadalmi életben és a jótékonyág terén élénk részt vett. Tagja volt az ipartanácsnak, az alelnöki tisztséget viselte az iparosok országos szövetségében és más különböző vállalatok elnöke és igazgatósági tagja volt. Neje Weisz Alic a csepeli körház, népkonyha és gyermekmenhely megalapítója. Weisz Manfréd 1896-ban nemesi előnevet, 1916-ban főrendiházi tagságot kapott és 1918-ban báró lett.

Szilveszter-estély. A vasúti zenekar kabaréval egybekötött táncmulatságot rendez a Geyer-féle vendéglőben. Belépődíj 5 dinár.

Adomány. Frankovics Blanka lapunk útján 125 dinárt a róm. kath. arvháznak és 125 dinárt a napközi otthonnak adományozott.

Szilveszter este a Kaszinóban. A Kaszinóban az idei Szilveszter-este szenzációsnak ígérkezik. Évek hosszú sora óta a Kaszinó most rendez először bált, mint házigazda. Ezt az alkalmat azzal ünnepli meg, hogy a közönség számára fényes műsort állított össze a mostani Szilveszterre. A műsorból annyit árulhatunk el egyelőre, hogy a város legjobb műkedvelői léptek sorompóba az est sikeréért és hogy vigjátékok, tréfák, táncok, énekek táncosdnók tarkítják a műsort, amely olyan fényes, amilyent már régebben nem láttak Beeskereken.

Összeírták a trafikosokat. A város a napokban utasítást kapott a szociálpolitikai minisztériumtól, hogy írja össze a város területén lévő összes kistrifikosokat. Beeskerek városa a felhívásnak eleget tett s már el is küldötte a listát a minisztérium címére. A szociálpolitikai minisztérium azzal az indoklással kérte a jegyzéket, hogy rendezni akarja az engedélyek meghosszabbításának idejét.

Sylvester-estét rendez a veliki-beeskereki Lloyd-társulat műsorral a „Korona“-szálloda nagytermében, melyre a t. tagok és az általuk bevezetett vendégek ez uton is meghívóznak. A műsor kezdete este 9 órakor.

Az exportörök ülése. A Bánáti Kereskedelmi- és Iparkamara titkársága felkéri az összes kivitellel foglalkozó beeskereki cégek tulajdonosait, hogy szombaton, folyó hó 30-án este 6 órakor jelenjenek meg a Kamara helyiségeiben. Tárgy: egy fontos kereskedelemügyi miniszteri rendelet.

Szilveszter-estély a „Bristol“-ban. A „Slavija“-sportegylet folyó 31-ikén, este 8 órai kezdettel a „Bristol“-szálló összes termében zártkörű Szilveszter-estélyt rendez, melyre a meghívókat a rendezőség már szét is küldötte. Belépődíj 10 dinár. A rendezőség ezuton is küldött mindazokat, akik tevedésből meghívót nem kaptak, adják le címüket az egyleti helyiségben, a „Bristol“-szállóban.

Gyilkol az alkohol.

Leszurta ellenfelét a korcsmában.

— A „Torontál“ tudósítójától. —

Beeskerek, dec. 28.

Az alkohol újból áldozatot követelt. Ezúttal a csentai koresma volt a színhely, az áldozat pedig Reling Mihály ottani földmiveslegény. A korcsmában találkoztak a vig mulató cimborák, a mámor és muzikaszó felejtő örömebe fojtották minden bánatukat s fájdalomukat — néhány perc múlva pedig már ijedten hallgattak el a tambura hangja, elharapott kiáltások sikoltottak át a szeszparától gőzölgő ivóban, bucsuzól még hosszú, fájó hörgés hatolt át a rémület okozta esenden és a hatalmas szál ember térdei összeroppantak, teste megingott s arcával előrebukott a vértől ázott padlóra.

Reling Mihály 22 éves földmiveslegény a kérdéses napon a csentai korcsmában mulatott. Meglehetősen sok szeszt vehetett be, mert kissé tulhangosan viselkedett. Röviddel ezután arra felé vetődött Peczity Milutin 19 éves kereskedőségé, aki a Relinggel szembeni asztalnál foglalt helyet. Egyideig tűrte annak lármás viselkedését, mikor azonban

megsokallotta, átszólt, hogy hallgasson el, mert nincs egyedül. A földmiveslegény, aki ekkor már meglehetősen részeg volt, sértésnek vette a figyelmeztetést s kérdőre vonta a beavatkozásért Peczityet. A kereskedőségé ingerülten felelt, aminek viszont az lett a következménye, hogy Reling arculütötte. Ami ezután történt, arról még a szemtanúk is csak homályosan tudnak felvilágosítást adni. Tény az, hogy összeverekedtek, egymást leteperték a földre és dulakodás közben Peczity valahogy kihuzta bicskáját, melyet markolatig ellenfele testébe döfött. A kés Relingnek a szívére hatolt keresztül s azonnali halálát okozta.

Az opovoi esendőjárőr parancsnoksága még az este letartóztatta a tettest. Kihallgatása után átkísérték Pansevóra, az ügyészség fogházába.

Az áldozatot másnap feboncolták. A boncolás megállapította, hogy Reling halálát az egyetlen késszurás okozta.

Ujra megindul a drágaság elleni harc.

Állandó razzlák. — A piacokon kezdik az akciót. Szigorú bírságok.

— A „Torontál“ tudósítójától. —

Beeskerek, dec. 28.

Az élelmiszer-piacon uralkodó nagy drágaság s főleg a napról-napra bekövetkező áremelkedések teljesen illuzóriussá teszik a drágaság elleni törvény létezését. A drágaság elleni fennmaradt hirdetés kemény harcra nyomat sem látni és — elég sajnós — pillanatnyi hatását sem élvezhette a nagyközönség. A törvény írott malasztnak bizonyult, mely csak a jóakaratot mutatta, anélkül azonban, hogy helyesen megoldotta volna az árdragítás bonyolult kérdését. Büntetések is történtek, de legtöbbször olyanokra sújtották le a törvény teljes szigorával, akik csak láncszemek voltak az egész árdragítási folyamatban és abban sem az első helyen, az elején állottak, hanem a közepe vagy végefelé. Kávésokat büntettek, akik drágán adták a tejes kávé, de nem bántották a tejes kofát, aki hallatlan vakmerőséggel srófolja fel az árakat.

Ezen az állapoton kíván most radikális eszközökkel segíteni a városi tanács. Legutóbbi ülésén tárgyalta a megindítandó drágaság elleni akció programját s úgy határozott, hogy az ügyet átadja Novákovity Alexander városi jegyzőnek és

felhatalmazza, hogy a rendőrséggel karöltve igyekezék rendet teremteni elsősorban a piacokon. Utasítást adott a tanács Novákovity jegyzőnek, hogy az élelmiszerek árusítói felett állandó felügyeletet gyakoroljon s minden egyes esetben bejelentse a visszaéléseket, hogy a beeskereki kir. törvényszék megindithassa a büntető eljárást.

A „Torontál“ munkatársa felkereste Novákovity Sándor városi jegyzőt, aki programjáról részletes felvilágosítást adott. Kijelentette, hogy a piacokon gyakori razzliát fog tartani s kimélet nélkül feljeleníti mindazokat, akik visszaélést követnek el. Több feljelentés érkezett, hogy sokan engedély nélkül összevásárolják a környékbeli községekben a tejet s Beeskereken az eredeti árnál jóval drágábban adják el. Legközelebb erről személyesen meggyőződik s amennyiben értesüléseit fedi a valóság, haladéktalanul megindítja az eljárást.

A büntetésekre vonatkozólag elmondotta a mozgalom vezetője, hogy a törvény hat hónapi elzárással és százezer dinárig terjedhető pénzbírsággal sújtja a visszaélések elkövetőit.

Atutalásokat és csekk kifizetéseket a fennálló miniszteri rendeletek értelmében — **Wien, Prága, Budapest, Berlin, Temesvár,** valamint a többi külföldi piacra újból eszközöl a Nagybeeskereki Takarékpénztár, Veliki Beeskerek, Korona-szálló épület. Telefon: Pénztár 16. — Vezérigazgató 52.

„A Bröder és Fenyő“ szállítócég, gondoskodik úgy mint eddig, behozatali és devizaengedélyeknek az ügyfelei részére való beszerzésére a Narodna Bankánál, Novisad és minden érdeklődőnek kérésére szívesen beküldi a most megjelent és az árak külföldről való behozatalára vonatkozó rendeleteket.

Vas- és fémöntvényeket Krausz-nál, Veliki Beeskerek. — Telefonszám 329.

Sport

MTK—TC Barcelona = 0:0. A budapesti MTK spanyol turáján vasárnap játszotta le első mérkőzését Spanyolország bajnokesapata ellen. Dacára a Schafferrel megerősített csatársornak, a lecsuszóban lévő híres MTK csatárok egy goállal sem bírtak kedveskedni budapesti híveiknek.

A Madách-centennárium előtt

Száz évvel ezelőtt rövid egymásutánban két olyan tűndöklő üstökös jelent meg a ködös magyar égen, kiknek fénye évszázadok távolán is beragyogja majd a magyar horizontot. Ez a két üstökös: Petőfi és Madách. Mindenütt, ahol magyarok élnek, a nemzet e két halhatatlanjának százesztendősi születési évfordulóját ünneppé fogják avatni.

Alsósztrégová

Nógrádvármegye délnyugati részén, Csehszlovákiában, közel a magyar határhoz fekszik Alsósztrégová. Madách Imre szülőfaluja. Vasuton nem közelíthető meg, jó két órába került, amíg a kocsinak a gondozatlan, sáros uton Alsósztrégóvára ért.

Ami legelőször megragadja a figyelmünket, egy ósrégi várromra emlékeztető épület. A roskadozó, léresekkel ellátott falakat két hatalmas bástya támogatja. Ez a régi kastély, ahogyan a sztrégóviaiak nevezik. Valamikor hajdanában a Madách-család ősi fészke volt. Ugy mondják, hogy 700 évvel ezelőtt építette a Madáchok őse, aki a Radon de Oszlán nemzetségéből származott, hogy védelmül szolgáljon a környék lakosságának a rablólovagok s később a törökök ellen.

A régi kastély kőfalához építve emelkedik az évszázados evangélikus templom. Ez a templom valamikor a Madách-család temetkezési helyül is szolgált. Több őse a családnak nyugszik ma is a templom kőpadozata alatt s emléktáblák őrzik az elhunyt ősök neveit. Ebből arra lehet következtetni, hogy a Madách-család a reformáció után az evangélikus hitvallást vette fel. Sokan, sőt maga a család is kétségtelennek tartják, hogy az ősök az evangélikus hitet követték s csupán Sándor nevü ősök, aki a vári püspök udvarában nevelkedett, tért újra vissza a katolikus vallásra.

Ma a régi várkastélyban magtárak vannak, a használhatóbb részét pedig a postahivatal foglalja el.

A falu felső részén, egy óriási kiterjedésű park közepén emelkedik az új kastély. Így nevezik, bár ez is több mint 200 évvel ezelőtt épült. Impozáns, barokk stílusú, földszintes épület, amelynek homlokzati részén két hatalmas torony büszkélkedik. Ebben a kastélyban született a nagy Madách Imre 1823 január hó 21-ik napján. Itt töltötte életének javarészét, itt írta meg örök-szép drámáját, az „Ember tragédiá-

ját és itt fejezte be életét is 1864 október hó 5-én.

Ma a költő unokája, Flóra lakik benne férjével, Lázár Pál dr. földbirtokossal. Készséggel vezetnek körül a hatalmas, termeknek is beillő szobákban s szívesen mutogatnak meg mindent, ami a nagy költő hagyatékából még megmaradt. Mert a Madách-relikviák javarészt még 1914-ben átadták a magyar nemzeti múzeumnak. A maguknak megtartott emlékek közül pedig sokat tönkre tett a vörös invázió, de még többet a csehszlovák katonaság pusztítása. Felbecsülhetetlen az a kár, amelyet a megszálló csapatok a kastély épületében és a berendezésben okoztak. Különösen a esaládi könyvtár és levéltár esett áldozatul a katonaság vandalizmusának. A vagyont érő könyvek nagyrészt kiszórták az utcára, vagy felegették. A falu népe hónapokon keresztül árusította Losonecon az értékes könyveket. Szerencsére a Madách Imre könyvei, szelvényekkel ellátott olvassmányai, kéziratjai, levelezése már akkor nem volt a kastélyban. Kilenc ládába becsomagolva még a háború előtt beszállították a budapesti Nemzeti Múzeumba.

A billiárd-szobában.

A kastély udvari részében, ott, ahol az építkezés a talajalakulat folytán magasabb, található a billiárd-szoba. Ez a kastély legnevezetesebb része, mert itt tartózkodott a költő a legszívesebben s itt rendezte be dolgozó-szobáját. A tágas terem egyik sarkában üvegfallal elkerített kis fülke látható, amely a költő hálószobájául szolgált. A terem másik sarkában állott a dolgozóasztala, egy vörös mahagóni fából készült, fődéllel elzárható íróasztal. A család előadása szerint a költő nem az íróasztalnál ült dolgozva, hanem fel és alá sétálgatott a tágas billiárdteremben s az íróasztal födelére ráhajolva rögzítette meg gondolatait. Ez az íróasztal, amelyen az Ember tragédiáját is írta Madách, mai napig is a család birtokában van. Hasonlóképpen megtartotta a család azt a gyönyörű művi szekrényt is, amelyben a nagy költő az értéktárgyait, fontos okiratait és ékszerait őrizte. A kincseket érő fegyvergyűjtemény és a kis szalón berendezése szintén a család tulajdonában maradt.

A sirboltban

Elzarándokoltunk a temetőbe is, a családi sirbolthoz, ahol a nagy költő örök álmát alussza. A Madách-család temetkezési helyét egy dűlendező kápolna takarja. A tervbe vett díszes mauzóleum építését a háború akadályozta meg. Még 1914-ben Nagy Mihály, Nógrád vármegye alispánja, széleskörű társadalmi mozgalmat indított, hogy a vármegye szülőltjének sirhalmát méltóképpen jelöljék meg. A gyűjtési akció eredménnyel is járt s ha közbe nem jön a háború, ma már ott díszelgne a sztrigovai temetőben a Madách Imre pantheonja.

Pár évvel ezelőtt, amidőn Aladárt, a költő fiát temették, felbontották a földalatti sirboltot. Akkor megvizsgálták a Madách Imre koporsóját is, amely fekete bársonnyal volt bevonva s fehér porcellán-szegekkel kiverve. Az idő még alig hagyott nyomot rajta.

Látogatás a költő leányánál.

Madách Imre három gyermeke közül ma már csak Jolán, férjezett Fabriczky Pálné él. Losonecon laknak, a Madách-utcában. Felkerestük a nagy költő leányát, hogy a Madách centennárium felől érdeklődjünk nála.

— Csak az ujságokból értesültem arról, hogy atyám születésének századik évfordulóját megünnepelni készülnek. Látogatóimtól hallottam arról is, hogy január hóban Budapestben nagyszabású ünnepeket fognak tartani.

— Az Ember tragédiájának keletkezéséről bizony közvetlen megfigyeléseim vagy tapasztalataim nincsenek, mert nem is lehetnek. Nyolc éves koromig Cseszvévén éltem az édesanyámnál. Amikor pedig atyámhoz kerültem, még apró leányka voltam. Csak arra emlékszem, hogy tanítómasteremmel, Jancsó Sándorral, igen sokat vitakozott atyám, én előttem még akkor nagyon magas irodalmi témákról. Állandó látogatónk volt Szontágh Pál, ő előtte szokta édesatyám felolvasni munkáit, bizonyára ő vele ismertette meg először az Ember tragédiáját is. Mint tudjuk, az ő biztatására vitte el azután atyám Arany Jánoshoz drámáját.

— A mi házuk egyébként igen csendes volt. Látogatók nem igen jártak, vendégeskedés nem folyt. Egyszer egy évben azonban, Imre napon, seregestől jöttek a vendégek. Ilyenkor öt vármegye színe-java összegyűlt kastélyunkban a névnapra. Azután ismét csendes lett minden, atyám újból belemerült munkájába.

— Ahogyan most meg tudom ítélni, atyám nem valami kitűnő gazda volt. A haterzholdas birtokon másféleképpen kellett volna gazdálkodnia, ő azonban megelégedett annyi jövedelemmel, amennyi a mi aránylag kis háztartásunkra elég volt. Gazdatisztet sem tartott, egy inasa volt, Pass András, az volt egyszemélyben minden a háznál. Apánk halála után Veres Pál gyámunk vette kezelésbe a birtokot és igen szép eredménnyel gazdálkodott.

— Az én birtokomba az ereklyék közül csak kevés került. Atyám végrendekezése szerint ugyanis, mi leányok, csak a köteles részt kaptuk az örökségből, mindent Aladár bátyánk örökölt. Ami emlékem volt, mind odaadtam a múzeumnak, csak atyánk aranyórája és egy pár aranyötvetű párbajpisztoly maradt még nálam.

— Az átadott iratok között volt egy még eddig kiadatlan dráma és több költemény is.

Könnyes szemekkel emlékezett meg édesanyja mártírságáról, akivel még az irodalomtörténet is nagyon igaztalanul és méltatlanul bánt el. Megható történetet beszélt el Ara hugának szomorú elmulásáról, akit raménytelen szerelme előbb az elmeegyógyintézetbe, majd a halálba vitt.

A költő fiától, Aladártól is, életben többször hallottunk tiltakozásokat a Madách-életrajzírók tévedései ellen. Kívánatos volna, hogy a Madách-emlékünnepe alkalmából revízió alá venni a tényeknek megfelelő korrekcióval látnák el a nagy költő életrajzát.

Értesítem a n. é. hölgyközönséget, hogy a szezon leteltével készítek kabátot 200 dinárért kivitelben, valamint kosztümöt 250 dinárért, úgyszintén utcai- és házirohat mélyen lezállított árban. Becses pártfogást kér Kursera Ferenc nőiszabó, Aleksandrova u. 27. sz.

Malom

Bánátban, kitűnő forgalmu, eladó vagy tőkeerős társ kerestetik.

Eladó: Máv. és Hoffer 8-as magánjáró cséplőgarnitúra, 2 db légszivattyú.

Megvételre keresek:

Malomberendezési tárgyakat, famegmunkálógépeket, egyenáramú dinamógépeket, elektromotorokat, vashordókat.

Állandóan veszek

legmagasabb napiáron régi vörös- és sárgaréz, valamint fémek.

Petrass László Veliki Becskerek.

Veszünk disznósírt szalonnát

2172

és minden mennyiségben a legmagasabb napiáron

Kanitz és Leipnicker, Miletijeva u. 43. Telefonszám 27.

Mielőtt ujevi es dermatasi ékszer- és oraszükségleteit beszerezné, tekintse meg

Révész Zs. és Társa óras és ékszerész kirakatát Vel. Becskerek, Aleksandrova (Fő) u., a Kovács cukrászda mellett. Tört aranyat új tárgyakra jutányosan becsesélünk és legmagasabb árban megvesszük.

Eladó

2255

Kaszinó szálloda (emeletes), kávéház, színház és nagy táncteremmel, 12 vendégszobával, vendéglőslakás szükséges mellek helyiségekkel, kocsibeszállással, teljes berendezéssel Baeska Topolán (járasi székhely). Bővebb felvilágosítást nyújt Juhász Gábor Baeska Topola.

Kiváló, saját egetésű, szilvórium és gyöngytörkölypálinka, garantált tiszta, ugyszintén borovicska, rum, likőr, finomított szesz és elsőrangú ó- és újborkat a legjutányosabban szerezheti be: 2080

Perkovácz József bor- és szeszáranyagkereskedésében Veliki Becskerek, Beogradska (Écskai) u. 9. Pezsgő és butéliasbor nagyraktár.

Finom likőroket, tearumot, finomított szeszt, szilvóriumot, törköly- és borackpálinkát, borovicskát, különféle borokat, valamint kitűnő borecetet előnyös árban vásárolhat 457

Kohn Ignác bor- és szeszáranyagkereskedésében Vel. Becskerek, a nagyhid mellett.

Azonnal eladó egy magánjáró Clayton-Schuttieworth cséplőgarnitúra. 9246

Megtekinthető Beeglnel Csentan.

Kazánépítők figyelmébe!

Malmoknak és téglagyáraknak!

Chamotta-tégla 2248 és chamotta-liszt bármily mennyiségben kapható

Beer és Hubert fatereskedővel Velika Kikinda. Telefon 72

VRSAC és vidéken HIRDETESEKET a „TORONTAL” részére felvesz 933

GRÓB JENŐ hirdlap hirdetési iroda, VRSAC.

